

**24 OCAK 2020 ELAZIĞ ve MALATYA DEPREMİ
MAYA VAKFI KLİNİK EKİP
SAHA GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME RAPORU**

MALATYA SAHA GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME RAPORU

Tarih: 29 Ocak – 2 Şubat 2020

Ekip: Dr. Jülide Ergin – Genel Müdür

Güneş Merve Akyol – Program Koordinatörü

Uzm. Kli. Psi. Gizem Konuş – Klinik Programlar Koordinatörü

Uzm. Kli. Psi. Zeynep Yanık – Kıdemli Psikolog

Uzm. Kli. Psi. Güzin Karaman – Kıdemli Psikolog

Uzm. Psi. Duru Özbaş – Psikolog

Psi. Ayşe Baykara – Psikolog

Uzm. Psi. Yeşim Dilşah Melik – Psikolog

Sinem Sayar – Program koordinatörü

Gökhan Güven – Lojistik Koordinatörü

Volkan Turan – Lojistik Sorumlusu

Yönetici Özeti

24 Ocak 2020’de meydana gelen Elazığ Sivrice merkezli; Elazığ, Malatya ve çevre illeri etkileyen depremden sonra bölgede çok sayıda ulusal ve uluslararası kurum kuruluş tarafından psikososyal destek çalışmaları yürütülmüştür. Art arda yaşanan artçı depremler sonrasında hayatı normale döndürmek amacıyla, psikososyal destek konusunda ana çözüm ortağı olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı Malatya İl Müdürlüğü koordinasyonunda, kamu-STK etkin iletişim ve iş birliği ile, afetten etkilenen çocuk ve ergenlere psikososyal destek çalışmaları sağlanmıştır.

AÇSHB’ye bağlı Malatya İl Müdürlüğü Koordinasyon birim yöneticileri ile, müdürlüğe bağlı meslek elemanlarının destek çalışmaları paralelinde, afet etkisine maruz kalmış çocuk ve ergenlere yönelik beceri geliştirme ve psikososyal destek grup çalışmaları düzenlenmiştir. Psikososyal destek grup aktivitelerimize toplam **178 çocuk ve ergenin (102 kız, 76 erkek)** katılımı sağlanmıştır. Kurum bakımı altında bulunan (Çocuk Koordinasyon Evi ve MiAD Çocuk Evleri Sitesi) toplam 55 çocuğa (37 kız, 18 erkek); kreşlerde ise 123 çocuğa (65 kız, 58 erkek) ulaşılmıştır. Bu çocukların 121’i 3-6 yaş aralığındaki çocuklardan, 55’i 10-18 yaş ergen grubundaki çocuklardan oluşmuştur.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın (AÇSHB) Psikososyal Destek Uygulamalarındaki Rolü

Malatya Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen durum ve ihtiyaç tespiti sonrası, İl Müdürlüğü çalışanları tarafından tüm bölge ziyaret edilerek durum tespiti yapılmış ve ilk psikososyal destek süreci başlatılmıştır. Yapılan alan taraması kapsamındaki çocuklara yönelik psikososyal destek çalışmaları için Malatya İl Müdürlüğü’nden gelen çağrı sonucu, Maya Vakfı olarak ivedilikle oluşturulan afet ve acil durum ekibi deprem bölgesine destek vermek üzere gerekli hazırlıklara başlamıştır.

MAYAVAKFI

Uygulanan Psikososyal Destek Faaliyetlerinin Değerlendirilmesinin Amacı

Afetlerin birey ve toplum üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, içinde bulunulan kültüre uygun, afetzedelerin ihtiyaçlarını karşılayan psikososyal müdahale modelleri geliştirme ve uygulama ihtiyacı belirgin hale gelmektedir. Afet sonrası psikososyal destek programları, Türkiye’de ancak son dönemde yaygın olarak uygulanmaya başladığı için, bu alanda bölgesel hassasiyetler ve farklılıkları da dikkate alan, standartlaştırılmış bir programa ihtiyaç duyulmaktadır. Bu standartları tanımlamak için, Maya Vakfı tarafından deprem bölgesinde (Malatya) sunulan psikososyal destek çalışmalarının hem zayıf ve güçlü yanlarını hem de genel anlamda başarı getiren ya da eksikliğe yol açan sebeplerinin bilinmesi gerekmektedir. Deprem sonrası yürütülen psikososyal destek faaliyetleri kapsamında yerel kurumların birbirleri ile nasıl iş birliği yaptığı, kaynakların iyi bir şekilde koordine edilip edilmediği, daha sonraki süreçlerde etkili bir müdahale için değerlendirilmesi gereken önemli bir noktadır. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda, Elazığ depremi sonrasında çocuklara sunduğumuz psikososyal desteklerin değerlendirilmesi önem kazanmaktadır. Değerlendirmenin, afet ve acil durumlara yönelik stratejilerin geliştirilebilmesi ve psikososyal destek programlarının planlanması için gerekli politikalara ışık tutması hedeflenmektedir. Ulaşılması planlanan hedeflerimiz aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Psikososyal desteğin çocuklar, incinebilir gruplar ve toplum üzerindeki etkisini değerlendirmek
- Elazığ depreminden sonra sahada görev alan Maya Vakfı uzmanlarının etkisinin ve gözlemlerinin değerlendirilmesi
- Psikososyal destek çalışmalarının güçlü ve zayıf yanlarını değerlendirmek
- Deprem sonrası eğitim ve çocuk koruma alanlarındaki müdahalelere öncelik vermek amacıyla Maya Vakfı tarafından yürütülen faaliyetlerin etkililiğini değerlendirmek
- İleride uygulanacak politikalar için çeşitli öneriler sunmak

Saha Çalışmaları - Klinik Tespit ve Değerlendirme

Maya Vakfı klinik ekibi tarafından 3 gün boyunca, Malatya Sosyal Hizmet İl Müdürlüğü tarafından, depremden etkilendiği tespit edilen, farklı yaş ve sosyoekonomik altyapıdan gelen çocuklarla yapılan, birer oturumluk psikososyal destek grupları gerçekleştirilmiştir. Bu destek grupları kurum bakımındaki çocuklar ile kreşlerdeki çocukları kapsamında yürütülmüştür. Yapılan çalışmalar, Maya Vakfı’nın İstanbul ve Şanlıurfa’da uyguladığı sanat terapisi ve yaşam becerileri geliştirme odaklı modeline dayanılarak yürütülmüştür. Bu çalışmalarda birincil amaç, çocukların olumsuz bir olay (örn. deprem,) karşısında duygularını ifade edebilmesi ve bu duygularla olumlu baş etmesi için kaynaklarını fark etmesi ve kullanmayı öğrenmesi üzerine yapılandırılmıştır. Yürütülen bu çalışmalar kısa süreli olduğu için ve çalışmaya katılan çocuklarla herhangi bir klinik ön görüşme olmaksızın, ilk kez karşılaştığı için, yapılan müdahaleler olası travma semptomlarını azaltmayı değil; daha çok travmatik bir olayla sağlıklı bir şekilde baş edebilmeyi sağlamayı hedeflemiştir. Saha çalışmaları kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda, Elazığ depremi sonrasında uygulanan psikososyal desteklerin değerlendirilmesine yönelik sonuçlar aşağıda listelenmiştir:

- Çocukların deprem sonrası psikososyal destek olgusunun oldukça farkında oldukları görülmüştür. Aldıkları desteğin içeriği, amacı ve değerlendirmesi konusunda net ve açıklayıcı geri bildirimlerde bulunmuşlardır. Her iki grupta da (kurum bakımındaki ve kreşlerdeki çocuklar) neredeyse bütün çocuklar, en az bir çeşit psikososyal desteği olumlu/olumsuz yanlarıyla değerlendirmişlerdir. Genel olarak bakıldığında şimdiye kadar verilen psikososyal desteğin çocuklar tarafından oldukça olumlu karşılandığı, iyilik hallerine katkıda bulunduğu görülmüştür. Çocukların yorumlarına bakıldığında, bu katkının hem kesintiye uğrayan eğitim hayatları için bir tamamlayıcı olması, hem

MAYAVAKFI

dikkati başka yöne çeken, eğlendirici yönleriyle deprem gibi olumsuz bir yaşantının atlatılmasında yardımcı olması, hem de desteğin kendisiyle ilişkilendirilen öz değer hissi ile deneyimlendiği görülmüştür.

- Bununla birlikte, yapılan görüşmelerde sürekliliği olan ve yapılandırılmış psikolojik desteğin önemi fark edilmiştir. Aktiviteler esnasında, daha önce farklı kişi ve kurumlardan aldıkları desteklerden bahseden çocuklar, *“Biz buna benzer bir şey yaptık. Birileri yine böyle geldi. Rehber öğretmenimiz de katıldı. Bir daha da kimse gelmedi.”* gibi ifadeler kullanmışlardır.
- Çocukların depremle ilgili ilk hatırladıkları kavramlar korku, kaygı, belirsizlikle baş etme, telaş, panik olmuştur. Bunlara ek olarak, birlik, beraberlik ve dayanışma ile ilgili deneyimlerin oldukça sık aktarıldığı görülmüş ve çocuklar bunu depremle ilgili olumsuz yaşantının içinde olumlu deneyim olarak yorumlamışlardır. *“Hep arkadaşarımla kalmak istiyorum. Deprem korkusu kötü ama birlikte kalmak güzel.”*
- Ayrıca çocuklar, yürütülen grup çalışmasındaki aktiviteler sırasında, kendi yakınlarından aldıkları sosyal desteğin öneminden ve değerinden oldukça sık bahsetmişlerdir. Kimi zaman o sürece dair olumlu bir anı/deneyim olarak, kimi zaman güçlendirici, iyi oluşlarına direkt katkı olarak algıladıkları gözlenmiştir. *“Teyzemle olsam çok iyi olurdu. Orada olmak bana çok mutluluk veriyor, tekerlekli sandalye ile yaşayan bir kuzenim var, onun yanında kendimi çok mutlu hissediyorum. Kuzenim iyileşecek, yürüyecek, hep birlikte denize gideceğiz. Onların evi denize yakın, etrafı hep yeşillik, o yüzden her şey çok güzel.”*

Kurum bakımındaki çocuklar ve kreşlerdeki çocuklar ile, farklı iki yaş grubuna yönelik (3-6 yaş ve 11-18 yaş) yürütülen psikososyal destek çalışmalarında tespit edilen klinik gözlemler aşağıdaki gibidir:

Kurum Bakımındaki Çocuklar ile Yürütülen Çalışmalar

- Özellikle kız-erkek çocuk grupları arasındaki saldırganlık (fiziksel ve sözel) olduğu gözlenmiştir.
- Akran zorbalığının yaygın olduğu gözlenmiştir.
- Çocukların kendilerini sanatsal olarak ifade etme konusunda zorlandığı ve bu konuda direnç gösterdiği gözlenmiştir.
- Kaynak bulma ve güvenli alan çalışmalarında, dini motiflerin de (örn. cennet) öne çıktığı gözlenmiştir.
- Afet odaklı psikososyal destek etkinliklerinde çocukların, terk edilme, istismara uğrama, ihmal edilme gibi, kurum bakımına alınma nedeni olan travmatik yaşantılarının yüzeye çıktığı gözlenmiş; yüzeye çıkan bu gerçekliklerle birlikte yürütülen çalışmaların, söz konusu olumsuz deneyimlere müdahale etmede yetersiz kaldığı gözlenmiştir.
- Özellikle, travmatize olan bu popülasyon için yapılacak çalışmaların, kısa süreli olacaksa, psikoeğitim düzeyinde kalması önerilmektedir.

Kreşlerdeki Çocuklar ile Yürütülen Çalışmalar

- Psikososyal destek gruplarının yapıldığı kreşlerdeki ilk izlenim, genel olarak çocukların deprem olduğunun bilincine/farkındalığına sahip olduğu olmuştur.
- Bazı çocukların deprem sonrası medya ve sosyal medya görüntülerine maruz kaldığı, bu sebeple ölümden ve yıkımdan bahsettiği gözlemlenmiştir.
- Bunun yanı sıra, bazı çocukların, depremin sadece kendi evlerinde meydana gelen bir olay olduğunu düşündükleri; bu sebeple özellikle evlerinin güvenli olmadığı endişesini taşıdıkları gözlenmiştir.

MAYAVAKFI

- Bu gözlemlere ek olarak, nadiren de olsa, bazı çocuklar depremin, yeryüzü kabuklarının yerlerinden oynaması olduğunu ve korkacak bir şey olmadığını söylediği gözlenmiştir.
- Çocukların depremi anlamlandırma, duygusal ve düşünsel olarak deneyimleme süreçlerinin ailelerin ve öğretmenlerinin deneyimleri/tavırlarıyla ilişkili olduğu gözlenmiştir. Örneğin; annesinin çok panik olduğunu gören bir çocuğun, olayı korkutucu bir deneyim olarak ifade ettiği gözlenirken; depremi daha sakin karşılayabilmiş bir aileye mensup çocuğun, bu olayı daha rahat atlattığı gözlenmiştir.
- Aile ve öğretmenlerin büyük bir kısmının, çocukların depreme baş etmelerini sağlamak adına, depremi yok sayma stratejisini benimsedikleri gözlenmiştir. Benzer şekilde, çocukların depreme ilgili duygularını ifade etmesi, öğretmenleri ve aileleri tarafından endişeyle karşılandığı gözlenmiştir.
- Grup etkinliklerinde yapılan “güvenli alan” çalışmalarında çocukların genellikle, depremden zarar görmeyen alanlar tasarlama ihtiyacı gözlenmiştir.
- Kreşlerde yapılan çalışmalarda, kreşlere giden çocukların gelişimsel seviyelerinin ve kendilerini imgesel olarak ifade etme becerilerinin yaşlarına uygun olduğu gözlenmiştir.
- Deprem öncesi yaşanan travmatik deneyimlerin, deprem sonrasında tetiklendiği ve depreme verilen tepkileri artırdığı gözlenmiştir. Bu tepkiler özellikle, dürtüsellik, saldırganlık (fiziksel ve sözel) ve duygu öz-düzenleme konusunda zorluklar olarak görülmüştür.
- Çocukların günlük rutinlerinin ve alışkanlıklarının deprem sonrası bozulmuş olduğu (örn. eski öğretmenlerin okula tekrar davet edilmesi, annelerin ders esnasında sınıfa girip çıkması, kreşten daha erken çıkma opsiyonunun oluşturulması, kreş saatlerinin değiştirilmesi), bu sebeple de çocukların, ufak herhangi bir değişikliğe karşı yoğun bir tepkisellik oluşturdukları gözlenmiştir.

Sonuçlar ve Öğrenilen Dersler

- Depreme hazırlıksız yakalanmanın beraberinde getirdiği problemler, kurumlar tarafından sürdürülen çalışmaların niteliğini etkileyen önemli faktörler arasında yer almıştır. Söz konusu duruma rağmen, kurum bakımındaki çocukların psikososyal destek çalışmaları ile korunması, incinebilir gruplara yönelik destekleyici faaliyetler, deprem bölgesinde akut dönemde yapılan başarılı çalışmalar olarak ön plana çıkmıştır.
- Psikososyal destek faaliyetlerini yürütmekten sorumlu yardım kuruluşlarının, özellikle yerel örgütlerin deprem sonrası hem Elazığ’da hem Malatya’da, psikososyal destek hizmetleri yürütmek adına afet sonrası akut acil müdahale uzmanlığına sahip insan kaynağı kapasitesinin yeterli olmadığı gözlenmiştir. Buna ek olarak, bölgede ikamet eden yerel sorumluların da birincil olarak afetten etkilendikleri ve mağdur oldukları için, psikososyal müdahaleye katılımında bazı zorluklar yaşadıkları gözlenmiştir.
- Toplumdaki güçlü bağların yarattığı manevi desteğin, toplumun psikososyal iyilik durumunu sürdürmekteki önemi fark edilmiştir. Bu yüzden geçici süre için bile olsa, diğer şehirlere yerleşmenin toplum üzerinde olumlu sonuçlar oluşturmak yerine, aile üyelerinden uzak düşmek, normal hayatın gündelik alışkanlıklarının sekteye uğraması, tedirginlik ve kaygı, kültürel uyum güçlüğü gibi olumsuz sonuçlar doğurduğu görülmüştür.
- Sonuç olarak, iki ayrı yaş grubu ile yapılan çalışmalar, çocukların ve ergenlerin deprem sonrası ortak ihtiyaçlarını, deneyimlerini ve yorumlarını ortaya koymuştur. Çocuklar, Elazığ depremi özelinde aldıkları desteğe ilişkin hem olumlu hem olumsuz deneyimler aktarmışlardır. Genel olarak, psikososyal desteğin çocuklar üzerindeki olumlu etkisi ortaya konduğu gibi, daha iyi ve ihtiyaçlarla daha uyumlu, olumsuz deneyimleri azaltabilecek yeni programlar için farklı bakış açıları gözlenmiştir.

MAYAVAKFI

- “Depremzedelerin psikososyal anlamda en temel ihtiyaçları nelerdir?” sorusuna genel olarak şu yanıtlar verilebilir:
  - Güvende olma duygusu
  - Dinlenilme ihtiyacı
  - Olan bitenin yarattığı etkileri anlayabilme
  - Normal yaşama dönüşün nasıl sağlanacağı
  - Korkuyu ve paniği yenebilme ihtiyacı

Güçlü Yönler

- Afetlerden etkilenen gruplar arasında en incinebilir ve hassas olan çocukların, deprem sonrasında sağlanan psikososyal destekler hakkında bilgi sahibi olması
- Genel anlamda çocuklara sağlanan desteklerin kesintiye uğrayan eğitim hayatlarını tamamlayan nitelikte olması
- Dikkati başka yöne çeviren ve eğlendirici nitelikte sosyal aktivitelerin yapılmasının çocukların yaşamlarını normalize etmesi ve iyi olma haline katkı sağlaması
- Deprem bölgesine çok sayıda farklı kurum ve kuruluştan destek ekiplerinin bölgeye gelmiş olması
- Ailelere çok hızlı bir şekilde aynı yardım sağlaması, temel ihtiyaçların önceliklendirilmesi
- Depremzedelere sosyal kaynak oluşturabilecek toplanma alanlarının oluşturulması (gençlik merkezi, çocuk kreşi gibi) sağlaması
- Çocuklara ve bakım verenlere yönelik faaliyetler
- Depremzedelerin psikososyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sahaya, alanında uzman bir klinik ekip ile dahil olmamız
- Afet bölgesinde görev yapan kamu çalışanlarının, bölgeye destek için gelen sivil toplum kuruluşları ile iş birliğine açık olmaları
- Psikologlar eşliğinde sürdürülen bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları

Kısıtlılıklar

- Maya Vakfı olarak sahada uyguladığımız diğer programlar yapılandırılmış seanslar şeklinde yürütülmekte, Malatya sahasında gerçekleştirdiğimiz tek seanslık oturumların yapılandırılarak sürdürülmesinin saha için daha etkili olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, psikologların yürüttüğü oturumların çıktıları doğrultusunda, özel olarak takip edilmeye ihtiyaç duyan çocukların tespiti yapılmış ve gerekli yönlendirmeler için klinik notlar raporlanmıştır.
- Malatya Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde Doğanşol ve Pütürge ilçesinin depremden çok fazla etkilendiğinin belirtilmesi ve saha planının 2 gün il merkezinde, 2 gün ise ilçelerde olacak şekilde yapılması önerisi üzerine; 1-2 Şubat 2020 tarihlerinde Doğanşol ve Pütürge ilçelerine gidilmesi planlanmış fakat olumsuz hava şartlarından dolayı ilçelere ulaşımında zorluk yaşanmıştır. Depremden en çok etkilenen bölgeler olduğu bilgisi alınan Doğanşol ilçe merkezi ve Gökçe Köyü’nde ısınma ve barınma ihtiyaçlarının öncelikli olduğu, çalışmaların Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, AFAD, Kızılay, belediyeler, jandarma ve polis ekipleri tarafından yürütüldüğü, Doğanşol ilçe merkezinde öğretmenevinin; Gökçe Köyü’nde ise Gökçe İlkokulu bahçesindeki çadır kentin konaklama için kullandığı gözlemlenmiştir.
  - Bölgede çocukların ve ailelerin depremle ilgili yoğun bir korku ve endişe yaşadığı gözlemlenmiştir. Yerel kamu kuruluşları ve yerel sivil toplum kuruluşları ile görüşülmüş ve çocukların, hafta sonu Maya Vakfı’nın çalışmalarına katılması önerilmiş ve konuyla ilgili koordinasyon çalışmaları başlatılmıştır; ancak artan kar yağışı sebebiyle bölgeye ulaşım

MAYAVAKFI

yollarının kapanması üzerine Malatya Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ulaşımın riskli olacağını belirterek 1 Şubat Cumartesi günü MİAD Çocuk Evleri Sitesi'nde yaşayan çocuklara psikososyal destek verilmesi için koordinasyon çalışmaları başlatmıştır. Bu doğrultuda saha planlaması yapılırken karşılaşılabilecek aksaklıklar göz önüne alınarak saha programının esnek tutulmasının bir avantaj olduğu gözlenmiştir.

- 31 Ocak Cuma günü Elazığ Rehberlik ve Araştırma Merkezi ziyaret edilmiş, okulların açılmasıyla PDR uzmanlarına yönelik destek çalışmaları yürütüleceği bilgisi alınmış, ardından Elazığ Sanayi ve Ticaret Odası'nda, paydaşlarından biri olduğumuz Sivil Toplum Afet Platformu ziyaret edilmiş ve sahada ağırlıklı ihtiyacın temel barınma noktasında olduğu ve gönüllü iş gücüne ihtiyaç olduğu gözlemlenmiştir.
- Sahada kreş ve gündüz bakım evi kapsamındaki çocuklar ve kurum bakımındaki çocuklar olarak iki farklı grup ile çalışılmıştır. Kreşlerde yönetici kadrosu ve öğretmenlerin olası bir afete yönelik acil durum stratejileri konusunda yeterli hazırlığa sahip olamamalarının çocuklar ve veliler üzerinde olumsuz etki yarattığı gözlenmiştir. Çalışanlara afet ve acil durum stratejileri hakkında bilgilendirme çalışmalarının yapılmasının etkili olacağı düşünülmektedir. Kurum bakımındaki çocukların kompleks travmalarının olmasından kaynaklı, depremin bu travmaları tetiklediği gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda, geçmiş psikolojik öyküleri göz önüne alınarak yapılandırılmış grup seansları uygulanarak, ihtiyacı olan çocuklara alanında uzman psikologlar tarafından uzun vadeli, bireysel danışmanlık desteği verilmesi gerekliliği ön plandadır.
- Kurum bakımındaki, özellikle 10-14 yaş aralığında olan çocuklarla yürütülen oturumlarda, cinsiyete yönelik fiziksel ve sözel şiddet oranının gelişimsel olarak normatif düzeyin üzerinde olduğu ve bu sebeple kız çocuklarının ve erkek çocuklarının oturumlarda, kendilerini ifade etmede ve gruba dahil olmada zorlandıkları gözlenmiştir. Bu sebeple kompleks travmalara sahip olduğu düşünülen çocukların, gruplara kız-erkek ayrı olarak alınmasının daha etkili olacağı düşünülmektedir.
- Afet ve acil durum konusunda bilgilendirme yapılırken çocukların yaşı ve bilişsel düzeylerinin dikkate alınması faydalı olacaktır.
- Deprem bölgesinde çok sayıda kuruluş ve uzman tarafından psikososyal destek çalışmaları olmasına rağmen genel bir koordinasyon ve takip eksikliğinin var olduğu görülmektedir. Bölgeye gönderilen uzmanların büyük çoğunluğunun afet eğitimleri ve deneyimlerinin yeterli olmaması ve uzman görevlendirmelerinin kısa süreli olması, süreci olumsuz etkilediği görülmektedir.
- Deprem bölgesinde farklı sayıda kurum ve uzman olmasına rağmen, koordinasyon eksikliği sebebiyle bireysel ve grup görüşmelerinin yarıda kalabildiği, devamlılık sağlanamadığı görülmüştür.
- Deprem bölgesine, özellikle çocuklara psikososyal destek sunmak üzere gelen sosyal çalışmacı ve uzmanların, afet sonrası müdahale konusunda daha özelleşmiş bir eğitim ve tecrübeye sahip olması gerektiği gözlenmiştir.

Öneriler

Afet sonrası Malatya'da uygulanan psikososyal destek çalışmalarına yönelik ortaya çıkan temel noktalar aşağıdaki gibidir:

- Afet durumunda yerel psikososyal destek uzmanları (bakanlık personeli ve diğer uzmanlar) da depremden etkilenmekte ve psikososyal desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

MAYAVAKFI

- Yürütülen saha çalışması kapsamında iki ana hedef gruba ulaşılması faydalı olacaktır; a) hizmetlerden faydalananlar ve b) hizmet sunanlar. “Hizmetlerden faydalananlar”, Elazığ deprem bölgesinde yaşamakta olan halk, kadınlar ve çocuklar olarak; “hizmet sunanlar” ise karar vericiler, AFAD ve AÇSHB çalışanları başta olmak üzere tüm kamu çalışanları olarak tanımlanabilir.
- Elazığ depremi sonrasında psikososyal destek çalışmalarında yer alan uygulayıcıların bu alanda yeterli deneyiminin olmadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle, bu alanda hizmet verecek uzmanların kapasitelerinin artırımını sağlamak amacıyla eğitim ihtiyacı ortaya çıkmıştır. “Ruhsal travma ve afetlerde ilgili kavramlar”, “afetlerde psikososyal gereksinim ve kaynak belirleme”, “psikolojik ilk yardım”, “afetzedelere yardım ve yönlendirme”, “insan ve çocuk hakları”, “afet zararlarını azaltma, önleme”, “hizmet verenler için tükenmişlik, travma sonrası büyüme ve gelişme” ile “stres yönetimi” gibi konuların, bu alanda çalışan ve çalışacak olan uzmanların yetkinlik alanlarına eklenmesi gereken konular olduğu görülmektedir. Psikososyal destekler, içerik olarak ihtiyaçlara yeterince cevap vermekle birlikte; sahada çalışacak uzmanların çalışma planları oluşturulurken, “bilgi-beceri seviyesi”, “deneyim”, “psikolojik hazır olma hali” gibi faktörlerin gözden geçirilmesi gerekliliği ön plana çıkmıştır.
- Bütüncül olarak değerlendirme yapıldığında, afetzedelerin beklediği psikososyal destek ziyaretlerinin ve afet sonrası genel bilgilendirme toplantılarının, psikolojik destek faaliyetleri gibi afet sonrasında sürdürülebilir bir şekilde ettirilemediği gözlenmektedir. Diğer taraftan, çocuklar için okul imkanlarının iyileştirilmesi, eğitime devam edilebilmesi için eğitim desteği gibi konularda yapılan çalışmaların süreklilik kazanması önem taşımaktadır.

MAYAVAKFI